

مقایسه اثر بخشی نوع الگوی تدریس بر خلاقیت دانش آموزان

الهام ابوالفضلی

مدرس گروه علوم تربیتی، پردیس علامه طباطبائی دانشگاه فرهنگیان، اردبیل، ایران. Abolfazlielham55@gmail.com

چکیده

هدف از انجام این پژوهش مقایسه اثر بخشی الگوهای تدریس بدیعه پردازی و بارش مغزی بر میزان خلاقیت دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان اردبیل بود. این پژوهش از نظر روش تحقیق «شبه آزمایشی» و از نظر هدف «کاربردی» بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان دوره ابتدایی شهرستان اردبیل بود که بر اساس آمار اداره آموزش و پرورش شهرستان اردبیل تعداد آنها برابر با ۲۹۰۰ نفر بود. روش نمونه‌گیری تصادفی ساده بود، از بین دانش آموزان ابتدایی یکی از مدارس شهر اردبیل، ۴۰ نفر انتخاب و بعد از انجام پیش آزمون، بر اساس تجانس واریانس ها به دو گروه ۲۰ نفره تقسیم شدند. روش جمع‌آوری داده‌های پژوهش به صورت میدانی و در کلاس درس بود. ابزار گردآوری داده‌ها در این تحقیق پرسشنامه استاندارد خلاقیت تورنس^۱ بوده است که پایایی آن با استفاده از آلفای کرباخ برابر با ۰/۸۱ محاسبه شده است. در تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، از نرم افزار SPSS استفاده شد و آزمون مورد استفاده در این تحقیق آزمون آنالیز کوواریانس و آزمون T دو گروه مستقل بوده است. نتایج نشان داد که روش تدریس بدیعه پردازی تاثیر بیشتری بر روی خلاقیت دانش آموزان نسبت به روش بارش مغزی داشته است.

واژه‌های کلیدی

الگوی تدریس، بارش مغزی، بدیعه پردازی، خلاقیت.

مقدمه

نظام آموزشی کشور با توجه به نقش محوری در تربیت نسل جوان از مسئولیت دوچندانی نسبت به سایر نهادها جهت کسب این مهم برخوردار است و تنها توانایی که با تجهیز دانش آموزان به آن می‌توان از رشد روز افزون قابلیت‌های نیروی انسانی در آینده، اطمینان حاصل کرد، ایجاد توانایی پژوهشگری و مهارت‌های مربوط به آن و تقویت روحیه خلاق در ایشان است. هدف اصلی و دغدغه اساسی نظام تعلیم و تربیت، پرورش خلاقیت و آموزش‌های خلاق به فراگیران است و گام نخست در انجام این مهم، شناسایی مبانی خلاقیت و استفاده کاربردی آن است [۱].

رابینز^۲، خلاقیت را توانایی ترکیب ایده‌ها در یک روش منحصر به فرد و یا ایجاد پیوستگی بین ایده‌ها بیان می‌کند [۲]. یکی از این روش‌های فعال و خلاقیت محور، روش تدریس بدیعه پردازی^۳ است. روش تدریس بدیعه پردازی مانند سایر روش‌های خلاق، به وسیله راهنمایی‌های آموزشی و پرورشی خلاقیت را شکوفا می‌کند، به این صورت که چون در این روش، مهارت‌های زندگی با استفاده از تشبیه، استعاره و قیاس تدریس می‌شود، لذا دانش آموزان آزادی بیشتری در پاسخ به سؤالات این درس داشته و این امر منجر به رشد و توسعه مهارت‌های مبتنی بر خلاقیت و نوآوری دانش آموزان خواهد شد [۳].

از طرفی در تدریس بارش مغزی، معلم مثال‌هایی را به دانش آموزان کلاس می‌دهد و از آنان می‌خواهد تا هر چه راه حل برای مسئله به ذهن‌شان خطور می‌کند را بگویند. پیش از ارائه تمامی راه حل‌ها از سوی فراگیران ابراز نمی‌شود [۴]. آموزش خلاقیت با روش بدیعه پردازی و بارش مغزی از روش‌هایی هستند که می‌توانند خلاقیت افراد را افزایش دهند. همچنین روش بارش مغزی نیز به عنوان یکی از روش‌های پرورش خلاقیت، گام‌های مؤثر و مشخصی را ایجاد نموده است. آموزش تفکر خلاق از طریق روش بدیعه پردازی و بارش مغزی می‌تواند بر خلاقیت و افزایش توانایی حل مسئله اثرگذار باشد.

هدف اصلی رویکرد تفکر خلاقانه در دانش آموزان این است که معلم بتواند ساختارهای ذهنی فعلی دانش آموزان را بشناسد و برای تغییر آن‌ها برنامه‌ریزی کند. این تغییرها عبارتند از: شناسایی و برطرف کردن سدهای یادگیری (کژفهمی‌ها و کاستی‌ها)، مستدل کردن ایده‌ها بر اساس شواهد واقعی و گسترش ایده‌های درست‌تر، ارتقای مهارت و بهبود دیدگاه معلمان و اساتید در زمینه فرایند یاددهی-یادگیری به روش‌های فعال تدریس، افزایش نشاط و طربناکی فضای تعلیم و تربیت، ایجاد زمینه برای خود راهبری در یادگیری، درک اهداف، یادگیری همیارانه و توانایی خود ارزیابی فردی و گروهی در معلم و دانش آموز و افزایش قدرت نگرش علمی و دستیابی به سطوح بالای حیطه شناختی و تقویت توانایی تفسیر و قضاوت در دانش آموزان از دیگر اهداف این شیوه آموزش است. اگر فراگیر در طول دوران تحصیل به صورت هدفمند با منابع و روش‌های تحقیقی

² Robbins

³ Syntectics teaching metod

¹ Torrance